

Sygn. akt IV CZ 97/16

POSTANOWIENIE

Dnia 24 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Józef Frąckowiak

SSA Agata Zając

w sprawie z powództwa R. Z.

przeciwko P. W.o rozwiązanie umowy dożywocia ewentualnie o zamianę uprawnień
z umowy dożywocia za rentę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 24 lutego 2017 r.,

zażalenia powoda

na wyrok Sądu Okręgowego w S.

z dnia 21 czerwca 2016 r., sygn. akt V Ca .../16,

**uchyla wyrok Sądu Okręgowego w S. z dnia 21
czerwca 2016 r., sygn. akt V Ca .../16 w pkt. 2 i 3, pozostawiając
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w
orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 21 czerwca 2016 r. Sąd Okręgowy w S., po rozpoznaniu apelacji pozwanego P. W. od wyroku Sądu Rejonowego w S. z 26 listopada 2016 r., wydanego w sprawie z powództwa R. Z. o rozwiązanie umowy dożywocia ewentualnie o zamianę uprawnień z umowy dożywocia za rentę, uchylił ten wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając mu także rozstrzygnięcie o kosztach procesu za drugą instancję. Jako podstawę rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy powołał art. 385 i 386 § 4 k.p.c.

W zażaleniu na orzeczenie Sądu Okręgowego z 21 czerwca 2016 r. powód zarzucił, że zapadło ono z naruszeniem art. 386 § 4 k.p.c. przez przyjęcie, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy.

Powód wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do rozpoznania oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania zażaleniowego.

Pozwany wniósł o oddalenie zażalenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 386 § 2 i 4 k.p.c. uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji może nastąpić w razie stwierdzenia nieważności postępowania przed tym sądem przy zniesieniu postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością, nierozpoznania istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji oraz gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji (art. 394¹ § 1¹ k.p.c.) ma służyć skontrolowaniu, czy zostało ono prawidłowo wydane w jednej z wymienionych wyżej sytuacji. Ten środek odwoławczy, przy całej swojej specyfice, pozostaje zażaleniem i nie służy ocenie prawidłowości czynności procesowych sądu podjętych w celu wydania rozstrzygnięcia co do istoty sprawy ani także zaprezentowanego przez ten sąd poglądu na temat wykładni prawa materialnego. Sąd Najwyższy przy jego rozpoznawaniu nie bada zatem istoty sprawy, a mianowicie tego, co w świetle zgłoszonego żądania i jego podstawy faktycznej stanowiło przedmiot postępowania, lecz jedynie ocenia, czy okoliczności powołane przez sąd odwoławczy jako przyczyny wydania orzeczenia kasatoryjnego

są tymi, które w świetle art. 386 § 4 k.p.c. usprawiedliwiały jego wydanie, zamiast - co powinno być regułą - orzeczenia reformatoryjnego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936, poz. 315; postanowienia Sądu Najwyższego z 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22; z 15 lipca 1998 r. II CKN 838/97, nie publ.; z 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, nie publ.; wyroki Sądu Najwyższego z 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 nr 3, poz. 36; z 21 października 2005 r., III CK 161/05, nie publ.; z 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2).

Trafność poglądu Sądu Okręgowego sformułowanego w związku z oceną dokumentów, którymi powód w niniejszej sprawie wykazywał roszczenie nie podlega kontroli w ramach postępowania zażaleniowego odnoszącego się do kasatoryjnego orzeczenia tego Sądu, gdyż taka płaszczyzna kontroli stanowiska Sądu wiązałaby się z potrzebą rozstrzygnięcia o prawidłowości czynności procesowych podjętych przezeń w celu wydania rozstrzygnięcia co do istoty sprawy i zaprezentowanego poglądu na temat wykładni prawa materialnego. Nie mogą zatem podlegać badaniu w niniejszym postępowaniu zażaleniowym zarzuty powoda odnoszące się do zastosowania w sprawie art. 913 k.c.

Z motywów orzeczenia Sądu Rejonowego wynika, że Sąd ten ustalił fakty doniosłe dla rozstrzygnięcia. Sąd Okręgowy zaaprobował te ustalenia i jednoznacznie dał wyraz temu, że nie można uznać, iż dożywotnicy byli jedynie stroną krzywdzoną w sprawie. Ponadto, za niezasadne uznał ustalenie przez biegłego należnej powodowi renty w wysokości 1.562,33 zł, bowiem nie uwzględniała ona jego indywidualnej sytuacji i potrzeb. Jeśli nawet ustalenia i ocena prawna Sądu Rejonowego w tym zakresie wydały się Sądowi Okręgowemu niejasne i nieprzekonujące, to nie było przeszkód ku temu, by na bazie

zgromadzonego już materiału dowodowego ustalenia te skorygował oraz dokonał ich stosownej oceny prawnej. W motywach swojego orzeczenia Sąd Okręgowy zawarł zresztą pewne sugestie na temat tego, w jaki sposób należałoby ocenić np. wysokość należnej powodowi renty z uwzględnieniem niekwestowanego przez pozwanego faktu, że powód ma prawo do dalszego zamieszkiwania na przedmiotowej nieruchomości, co wpływać może, zdaniem Sądu Okręgowego, na wysokość należnej mu renty. Sformułowaną przez Sąd Okręgowy oceną prawną i wskazaniemi co do dalszego postępowania (art. 386 § 6 k.p.c.) byłby związany zarówno Sąd Rejonowy, któremu sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania, jak i Sąd Okręgowy w razie ponownego zaskarżenia apelacją postanowienia Sądu Rejonowego.

W świetle materiału dowodowego zebranego w sprawie oraz przedmiotu i treści rozstrzygnięcia wydanego przez Sąd Rejonowy, nie sposób jest uznać, że Sąd ten nie rozpoznał istoty sprawy albo że wydanie w niej rozstrzygnięcia wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Skoro Sąd Okręgowy miał dość materiału dowodowego do skorygowania niektórych ocen Sądu Rejonowego i wskazania na te okoliczności faktyczne, o których wiedza musi być uzupełniona w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia, to nie ma przeszkód, by we własnym zakresie usunął braki w postępowaniu dowodowym, i wydał to rozstrzygnięcie stosownie do wyniku podjętych przez siebie czynności.

Mając powyższe na uwadze - na podstawie art. 394¹⁵ § 1 zdanie pierwsze k.p.c. w zw. z 394¹ § 3 i art. 108 § 2 oraz art. 398²¹ k.p.c. - Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie, pozostawiając Sądowi drugiej instancji rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.

jw

kc